

Woonwensen woonwagenpopulatie 2015-2020 Regio Midden-Limburg

Datum: 29 maart 2015

Auteur: Tjeu Triepels

Tab Ambulantie Begeleiding voor Sociale Activering, Onderwijs en Arbeid

Postbus 2841 AC Nederweert

1. Inleiding

Binnen Wonen Limburg is de behoefte aan inzicht in de woonwensen/-behoefte van de woonwagenpopulatie en Sinti/Roma in de regio Midden-Limburg voor de periode 2015-2020.

Om dit inzicht te verkrijgen is het gesprek aangegaan met de woonwagenpopulatie om de huidige situatie in kaart te brengen. Hierbij zijn onderwerpen als de capaciteit van de woonwagenlocaties, de onderhoudstoestand van de standplaatsen, de huidige woonvorm en de verstandhouding/communicatie met de gemeente en woningcorporatie(s) de revue gepasseerd.

Uiteindelijk zijn ook de wensen naar de toekomst toe ter sprake gekomen om zo tot een totaalschets te komen voor de periode 2015-2020.

De bevindingen worden in dit document beschreven. Allereerst zal er kort een beeld worden geschetst van de huidige woonpopulatie in de regio Midden-Limburg waarna vervolgens wordt ingegaan op de huidige situatie en de toekomst. Tot slot zullen enkele concrete conclusies en aanbevelingen worden gepresenteerd.

2. Resultaten

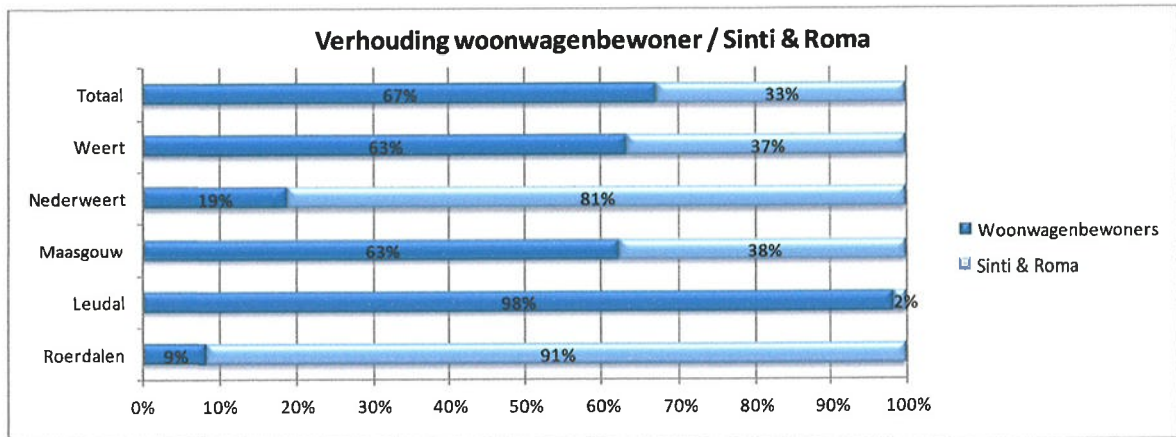
2.1 Woonwagenpopulatie

Op dit moment zijn er in Midden-Limburg 659 woonwagenbewoners/Sinti/Roma woonachtig. Deze wonen verspreid over 5 gemeenten (Weert, Nederweert, Maasgouw, Leudal en Roerdalen), 43 kernen en 61 woningen.

<i>Gemeente</i>	<i>Aantal kernen</i>	<i>Centra</i>	<i>Woningen</i>	<i>Aantal personen</i>
Weert	16	16	0	295
Nederweert	4	3	3	42
Maasgouw	10	10	7	104
Leudal	8	9	46	183
Roerdalen	5	4	5	35
Totaal Midden-Limburg	43	42	61	659

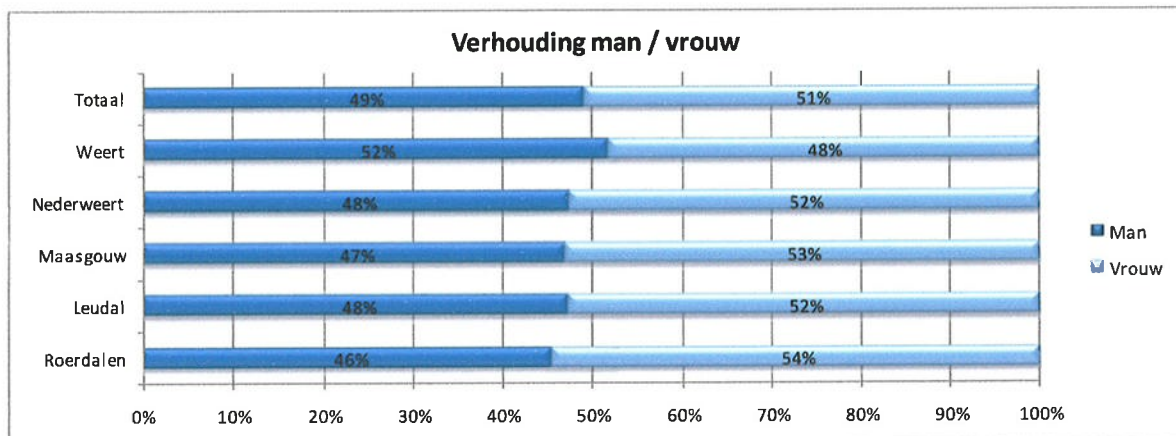
Tabel 2.1 .1 Woonwagenpopulatie Midden-Limburg in cijfers. Deze cijfers betreffen een indicatie/inschatting op basis van de gevoerde gesprekken.

In totaal is 2 op 3 binnen de woonwagenpopulatie woonwagenbewoner en 1 op de 3 is Sinti/Roma. Binnen de gemeenten verschilt deze verhouding behoorlijk. Waar Weert en Maasgouw deze verhouding benaderen zien we dat binnen de gemeenten Nederweert en Roerdalen de Sinti en woonwagenbewoners in de meerderheid zijn. In de gemeente Leudal is nagenoeg de gehele populatie Sinti. Kanttekening hierbij is dat er ook een groep binnen woonwagenpopulatie is die door familiale banden en relaties is verweven met zowel de woonwagenbewoners als de Sinti/Roma. Dit is met name het geval in de gemeente Nederweert en Leudal. Puur voor de statistiek zijn de mensen in Leudal nu toegewezen aan Sinti en in Nederweert aan woonwagenbewoners.

Figuur 2.1.2 Verhouding woonwagenbewoner / zigeuner binnen woonwagenpopulatie in Midden-Limburg.

De verhouding man/vrouw is binnen de hele populatie evenredig en dit is binnen de gemeenten ook het geval.

Figuur 2.1.3 Verhouding man/vrouw binnen woonwagenpopulatie in Midden-Limburg.

2.2 Huidige woonsituatie

Eerst zal kort de huidige woonsituatie per gemeente toegelicht worden. Vervolgens zal er samenvattend een algemeen beeld van de hele regio Midden-Limburg geschetst worden.

2.2.1 Weert

De woonwagenpopulatie in de gemeente Weert is momenteel 295 personen groot. Het merendeel is woonachtig op een woonwagenlocatie, echter 55 personen (19%) wonen in huizen/appartementen. Het betreft met name jongeren in de leeftijd van 18 tot 27 jaar die buiten een woonwagenlocatie woonachtig zijn. Uit de gesprekken blijkt dat het geen vrijwillige keuze is om in een huis of appartement te wonen. Men wordt min of meer gedwongen om buiten de woonwagenlocatie te gaan wonen omdat er in de praktijk geen of te weinig standplaatsen beschikbaar komen. Daarnaast weten veel jongeren niet van het bestaan van de wachtlijst voor de standplaatsen af. En voor diegenen die bekend zijn met wachtlijst is het onduidelijk hoe op de lijst terecht te komen en laat de duidelijkheid van de lijst zelf ook te wensen over.

De mensen die momenteel wel op een woonwagenlocatie gevestigd zijn prijzen zichzelf gelukkig. Naar de toekomst toe vinden zij het van belang dat er voldoende locaties zijn, het wonen op een eigen locatie behoort immers tot hun cultuurgood. Richting de toekomst heerst

er enige bezorgdheid omtrent het sterfhuisbeleid dat steeds meer wordt toegepast om het aantal woonwagenlocaties in te perken. Echter heerst er onder de bewoners een groot vertrouwen in de gemeente Weert en de woningcorporatie. De band met zowel de gemeente als de woningcorporatie wordt als goed omschreven door de bewoners.

2.2.2 Nederweert

De Nederweerder woonwagenpopulatie bestaat uit 42 personen. 35 personen wonen op een woonwagenlocatie en 7 wonen in een woning. Ook hier betreft het geen vrijwillige keuze in verband met een tekort aan standplaatsen. De gezinnen die in reguliere woningen wonen voelen zich eenzaam en niet betrokken bij de buurtbewoners. Dit heeft tot gevolg dat deze bewoners veel tijd doorbrengen op een woonwagenlocatie. Dit voelt voor hen als hun 'thuis'.

Het vertrouwen richting de gemeente is broos onder de bewoners. De voornaamste reden hiervoor is dat de geplande uitbreiding van de woonwagenlocaties al ongeveer 8 jaar op zich laat wachten. De grond is 9 jaar geleden al gereserveerd. Op dat moment heerste de gedachte dat uitbreiding snel gerealiseerd zou zijn maar sindsdien zijn er geen stappen meer genomen om daadwerkelijk tot uitbreiding over te gaan.

De op een woonwagenlocatie gevestigde bewoners zijn zich bewust van het feit dat zij wel het geluk hebben om op een woonwagenlocatie te kunnen wonen. Echter voelen zij ook onvrede en onzekerheid naar de toekomst toe. Zij willen voldoende standplaatsen voor de gehele woonwagenpopulatie en de zekerheid dat dit in de toekomst gewaarborgd blijft. Het feit dat de woonwagencultuur op de lijst voor Immaterieel Cultureel Erfgoed is opgenomen ervaren zij als een erkenning en geeft hen hoop op een zekere toekomst. Dit laatste werkt duidelijk op het bewust zijn van de eigen identiteit.

2.2.3 Maasgouw

De gemeente Maasgouw telt in totaal 104 inwoners binnen de woonwagenpopulatie. Hiervan woont 10% (10 inwoners) in reguliere woningen. Dit betreft 4 Sinti-gezinnen. Voor deze gezinnen is het noodzaak om zich buiten de woonwagenlocatie te vestigen omdat er op de huidige Sinti-locaties geen standplaatsen meer beschikbaar zijn. De gezinnen geven allen aan niet gelukkig te zijn in de huidige woonsituatie en zich zo spoedig mogelijk te willen vestigen op een woonwagenlocatie. Zij voelen zich eenzaam in hun huidige leefomgeving. Daarnaast klagen buurtwoners over de leefgewoonten van de Sinti, de buurtbewoners ervaren dit als overlast. Dit leidt ertoe dat deze Sinti veel tijd doorbrengen op een woonwagenlocatie om zich zo toch zoveel mogelijk onderdeel te voelen van de Sinti-gemeenschap. Daarnaast verblijven 3 jongeren niet bij hun eigen gezin maar bij familieleden omdat er geen woonplek vrij is. Wonen in een huis of appartement is voor hen geen optie omdat dit niet in hun cultuur past. Op dit moment is er in de gemeente Maasgouw een tekort van minimaal 7 woonplekken op een Sinti-locatie. Daarbij komt de onduidelijkheid over de wachtlijst: is er überhaupt een wachtlijst? En zo ja, hoe ziet het proces omtrent deze wachtlijst eruit?

Binnen de Sinti-gemeenschap bestaat er wantrouwen richting de gemeente Maasgouw. Oorzaak van dit wantrouwen is het uitblijven van de in het verleden toegezegde uitbreiding van de woonwagenlocaties. Daarnaast bestaat het beeld dat de gemeente geruisloos het sterfhuisbeleid toepast om zo de woonwagenlocaties en –populatie in te perken. Inmiddels zijn er al 11 standplaatsen verdwenen of staan op de nominatie om gesaneerd te worden. Waarvoor slechts 8 zijn terugkomen. Dit betekent een afname van 3 standplaatsen. Waar er

in het verleden nog 41 locaties waren zijn er op dit moment nog 38. Dit staat haaks op de toegezegde uitbreiding. Vooral voor de Sinti is dit onacceptabel, het druist in tegen de in het verleden gemaakte afspraken met de gemeente. Vooral bij de Sinti is een nijpend te kort. In het verleden was er op de locatie Heuvelstraat een illegale huisvestingssituatie van meer dan 9 plaatsen. Hiervoor zijn in 2011 8 Sinti woningen gebouwd. Hier staat tegenover dat aan de Oranjelaan 7 woningen zijn gesaneerd.

Tenslotte laat de leefkwaliteit van enkele locaties te wensen over. Zo is de renovatie aan de Heuvelstraat zeer beperkt uitgevoerd en zijn enkele standplaatsen nauwelijks bewoonbaar te noemen. Tevens loopt er een hoogspanningskabel over het centrum van de locatie. De vraag is in hoeverre dit schade kan veroorzaken voor de gezondheid wat voor onzekerheid zorgt onder de bewoners. Op de locatie Oranjelaan (waar het aantal chalets is teruggebracht van 9 naar 2) heerst eenzaamheid en de overgebleven chalets verkeren in slechte staat.

2.2.4 Leudal

Na de gemeente Weert heeft de gemeente Leudal het hoogste aandeel in de woonwagenpopulatie in de regio Midden-Limburg; in totaal zijn er 183 bewoners in de gemeente Leudal. Hiervan zijn 46 bewoners (25%) woonachtig in reguliere huizen en appartementen. Voor het merendeel van de bewoners die in reguliere woningen gevestigd zijn is het een bewuste keuze geweest om voor deze woonvorm te kiezen. Ze wonen allen bij elkaar in de buurt (maximaal enkele straten afstand) omdat ze het wel belangrijk vinden om dicht bij elkaar te wonen. Voor 7 jongeren is het echter een keuze uit nood geboren; zij geven er eigenlijk de voorkeur aan om op een woonwagenlocatie te wonen maar voor hen is op dit moment geen standplaats voorhanden.

De woonwagenlocaties in de gemeente Leudal worden door verschillende families bewoond. In de praktijk betekent dit dat zodra een standplaats op een bepaalde locatie vrij komt vaak wordt verhuurd aan iemand van een familie die reeds op de betreffende locatie is gevestigd. Dit conflicteert met de wachtlijst die is opgesteld voor de locaties. De wachtlijst is mede daardoor voor veel mensen onduidelijk. Voor veel mensen is het überhaupt niet duidelijk dat er een wachtlijst bestaat of hoe men op deze wachtlijst terecht kan komen.

Daarnaast hanteert de gemeente Leudal een beleid waarin vast is gelegd dat er geen nieuwe woonwagens verhuurd worden maar dat men een eigen woonwagen moet kopen. Voor een groot deel van de (potentiële) bewoners is dit financieel niet haalbaar. Een gevolg hiervan is dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van de woonwagens; een aantal verkeert inmiddels in slechte staat wat een negatieve invloed heeft op de leefkwaliteit en de gezondheid van de bewoners.

Dit alles zorgt voor een matig vertrouwen in de gemeente Leudal. Daar bovenop is er een bepaalde onvrede merkbaar over het contact met de gemeente. Het niet rechtstreeks kunnen communiceren met de verhuurder is voor velen een doorn in het oog. Men ervaart een gebrek aan begrip voor de woonwagencultuur en dit veroorzaakt een gevoel van onzekerheid over de toekomst van de bewoners.

2.2.5 Roerdalen

De gemeente Roerdalen telt 35 inwoners die tot de woonwagenbewoners/ Sinti behoren. Het merendeel van deze inwoners zijn gevestigd op woonlocaties die medio 1975 gerealiseerd zijn. De standplaatsen en bergingen zijn volgens de bewoners aan renovatie toe.

Vier Sinti-gezinnen zijn woonachtig in reguliere woningen. De reden hiervan is pure noodzaak; op de huidige Sinti-locaties zijn geen standplaatsen beschikbaar. Deze gezinnen voelen zich in hun huidige woonomgeving echter eenzaam en niet opgenomen door hun buurtbewoners. Tevens ervaren de buurtbewoners de leefgewoonten van de Sinti als overlast. Hierdoor brengen de Sinti-gezinnen veel tijd door op de woonwagenlocaties i.p.v. hun eigen woonomgeving. De gezinnen geven dan ook nadrukkelijk aan dat zij niet in de reguliere woningen willen blijven wonen; zij willen zich zo snel mogelijk vestigen op een Sinti-locatie. Echter kunnen de huidige drie Sinti-locaties de vraag niet aan: er is momenteel een tekort van minimaal 5 standplaatsen.

De Sinti in Roerdalen hebben vrij weinig vertrouwen in de gemeente. Als reden hiervan wordt genoemd dat de Sinti zich niet erkend voelen in het huisvestingsprobleem: er is een tekort aan standplaatsen en de woonlocaties zijn aan renovatie toe. Echter laten uitbreiding en renovatie al lang op zich wachten. Daarnaast wordt er onvoldoende rekening gehouden met hun cultuur. Dit uit zich niet alleen in het tekort aan standplaatsen maar ook op sociaal en maatschappelijk vlak. Weinig begrip vanuit de reguliere instellingen voor de verplichtingen die de eigen cultuur met zich brengt..

Ondanks de onvrede en de onzekerheid zijn de bewoners op de woonwagenlocaties zich wel bewust van het feit dat zij geluk hebben dat zij wel op een woonwagenlocatie kunnen wonen.

2.2.6 Samenvattend

Onder de woonwagenpopulatie binnen de 5 gemeenten in de regio Midden-Limburg leven dezelfde problemen en zorgen:

- Tekort aan standplaatsen waardoor veel gezinnen gedwongen zijn om zich in reguliere woningen te vestigen. Doordat deze gezinnen zich niet geaccepteerd voelen door hun buurtbewoners en zich buiten de woonwagencultuur geplaatst voelen, ervaren deze bewoners eenzaamheid.
- Ondanks het feit dat de woonwagencultuur is opgenomen op de lijst voor Immaterieel Cultureel Erfgoed voelt de woonwagenpopulatie zich niet serieus genomen door de betrokken gemeenten. In het verleden gemaakte afspraken en beloften over uitbreiding en renovatie worden niet nagekomen waardoor bewoners het gevoel hebben dat het sterfhuisbeleid op deze manier achter de schermen wordt uitgevoerd. Dit veroorzaakt veel onvrede en onzekerheid onder de populatie naar de toekomst toe. Uitzondering hierop is de gemeente Weert; bewoners zijn tevreden over het contact met en betrokkenheid vanuit de gemeente en woningcorporatie al heerst er ook enige onzekerheid i.v.m. het sterfhuisbeleid dat in den landen steeds vaker wordt toegepast.
- Het is voor een groot deel van de woonwagenpopulatie (vooral jongeren) niet bekend dat de gemeenten/woningcorporatie een wachtlijst hanteren voor de standplaatsen. Voor die mensen voorwaar het bestaan van de wachtlijst wel bekend is, is de procedure omtrent de wachtlijst niet helder. Hier ligt dan ook duidelijk een voorlichtingstaak voor de betrokken instanties.

2.3 Wensen en behoeften

Uit de gevoerde gesprekken met de woonwagenbewoners en Sinti-gemeenschap in de regio Midden-Limburg blijkt dat de wensen en behoeften naar de toekomst toe sterk overeen komen binnen elke gemeente. Deze wensen en behoeften worden hieronder kort één voor één toegelicht.

2.3.1 Uitbreiding en renovatie woonwagenlocaties

Binnen de woonwagenpopulatie in de regio Midden-Limburg heerst zoals eerder vermeld grote onvrede over het tekort aan standplaatsen. Dit probleem speelt in elke gemeente. Hierdoor zijn veel gezinnen gedwongen om zich te vestigen in reguliere woningen buiten de woonwagenlocaties. Dit is niet wenselijk want zo voelen deze mensen zich buiten hun cultuur geplaatst. Daarnaast veroorzaakt het onvrede onder de buurtbewoners omdat zij de leefgewoonten van, de van origine, woonwagenbewoners, Sinti en Roma als overlast ervaren. Het merendeel van de mensen die momenteel in reguliere woningen woonachtig zijn wil zich dan ook op zo kort mogelijke termijn vestigen op een woonwagenlocatie. Het is dan ook van groot belang dat de gemeenten de veelal in het verleden toegezegde uitbreidingen gaat realiseren. Dit zou tevens de heersende onzekerheid t.a.v. het sterfhuisbeleid dat in den landen wordt uitgevoerd verminderen en de instandhouding van de woonwagencultuur waarborgen (deze is tenslotte opgenomen op de lijst van Immaterieel Cultureel Erfgoed). Tenslotte zijn de locaties, gebouwd in de jaren 70, in 5 de gemeenten aan renovatie toe, om de leefkwaliteit te waarborgen.

2.3.2 Woonvorm

Het type woning waarin men in toekomst wil verblijven is voor het overgrote deel van secundair belang. De hoogste prioriteit van nagenoeg de gehele populatie is het samen kunnen leven met familie en cultuurgenoten. Men wil zich verbonden voelen met elkaar, een gemeenschap creëren waarin iedereen zich thuis voelt en de cultuur waarborgen.

Het merendeel spreekt geen duidelijke voorkeur uit voor een woonvorm: de traditionele woonwageningen, een chalet (en/of semi-permanent) worden allen als opties genoemd. Ook het wonen op een klein woonerf met alleen woonwagenbewoners is bespreekbaar. Bij Sinti- en Roma gemeenschap is er een voorkeur voor de traditionele woonwagen of chalet. Hoewel de andere woonvorm ook, met name bij de jongeren, bespreekbaar is.

Ook voor hen wordt het wooncomfort steeds belangrijker. Daarnaast zien we een kentering wat betreft de 'natte cel'. Waar in het verleden de aanwezigheid van de 'natte cel' in de woonwageningen onbespreekbaar was, vindt hier nu een duidelijke kentering plaats.

Dat onderstreept alleen maar het belang van de benodigde renovaties/uitbreiding binnen gemeenten Maasgouw, Roerdalen, Leudal en enkele centra in Weert (prioriteit locatie Graswinkel en Boshoven.)

Met betrekking tot de toekomstige woonvorm vindt men het vooral van belang dat de (toekomstige) bewoners direct bij het beslissingsproces betrokken worden en daadwerkelijk mee kunnen denken. In principe zijn, met uitzondering appartementen, alle woonvormen bespreekbaar.

3. Conclusies / aanbevelingen

Op basis van de bevindingen die op zijn gedaan tijdens gesprekken met de woonwagenpopulatie in de regio Midden Limburg kunnen de volgende conclusies getrokken worden met bijbehorende aanbevelingen:

1. Gemeenten dienen binnen afzienbare tijd duidelijkheid te verschaffen over het toekomstbeleid met betrekking tot de woonwagenlocaties. Het merendeel van de bewoners voelt zich op dit moment niet serieus genomen omdat ze slechts in beperkte mate gehoord worden en in het verleden gemaakte afspraken worden niet nagekomen door de gemeenten. Duidelijkheid kan de onzekerheid en spanning onder de woonwagenpopulatie meteen verminderen c.q. wegnemen. Zodra er duidelijkheid verschaft is zullen gemeenten het beleid ook per direct om moeten zetten in acties die leiden tot uitbreiding en renovatie van de woonwagenlocaties. Zorg hierbij dat de (toekomstige) bewoners betrokken worden bij de ontwikkeling van de huisvesting en locaties zodat er rekening gehouden kan worden met hun wensen en behoeften. Deze aanbeveling heeft prioriteit in de gemeente Maasgouw.
2. Richt per gemeente een klankbordgroep in met hierin afgevaardigden van de betreffende gemeente, de woningcorporatie(s), de woonwagenbewoners, de Sinti/Roma en andere relevante maatschappelijke instellingen. Deze klankbordgroep dient op reguliere basis bij elkaar te komen waarin relevante thema's zoals het toekomstbeleid m.b.t. woonwagenlocaties, ontwikkelingen binnen de woonwagenpopulatie, ontwikkelingen binnen de gemeente etc. besproken kunnen worden. Hierdoor ontstaat wederzijds vertrouwen en begrip wat onzekerheid en spanning in de toekomst zal voorkomen. Tenslotte wordt door middel van de klankbordgroep ook duidelijk voor de verschillende instanties wat de verschillen in cultuur en tradities zijn tussen woonwagenbewoners en Sinti/Roma wat het onderlinge begrip nog verder zal versterken.
3. Gemeenten dienen het beleid met betrekking tot de wachtlijsten voor een standplaats op een woonwagenlocatie te evalueren en waar nodig te herzien. Indien het beleid omtrent de wachtlijsten naar tevredenheid is, communiceer dit dan helder naar de woonwagenpopulatie zodat zij bekend zijn met bestaan van de wachtlijst en bijbehorende processen.
4. Het is aan te bevelen om binnen de betrokken instanties (gemeente, woningcorporatie en andere relevante maatschappelijke instellingen) mensen in dienst te nemen met direct afkomstig uit de woonwagengemeenschap, of mensen met een netwerk binnen de woonwagengemeenschap of mensen met veel kennis en ervaring met betrekking tot de woonwagenpopulatie. Wanneer binnen de instanties iemand werkzaam is met kennis over de cultuur en een netwerk binnen de cultuur heeft versterkt dit het wederzijdse vertrouwen en begrip.